

Maiello, Giuseppe

Transformace mýtu o Meluzíně v sémiotickém diskurzu

Slavica litteraria. 2025, vol. 28, iss. 1, pp. 156-157

ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2025-1-13>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.83736>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 01. 03. 2026

Version: 20260223

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Transformace mýtu o Meluzíně v sémiotickém diskurzu

Giuseppe Maiello (Praha)

Nikola Danišová-Bartošková: *Mytologické korene stredovekej legendy o Meluzíně. Transformácia archetypálneho tematického algoritmu o unikajúcej nadprirodzenej žene v stredovekom diskurze*. Nitra: Univerzita Konštantina Filozofa v Nitre, 2024. 199 s.

REVIEWS

Na téma Meluzíny, legendární hadí víly, která byla považována za předka šlechtických rodů Lusignanů, Valois a Lucemburků, bylo od 19. století provedeno mnoho vědeckých studií. Meluzína byla vždy významným prvkem lidové kultury, ať už té staré, nebo současné. Dokonce se stala součástí populární čínské hry na hrdiny *Yuánshén*. Avšak ve slovenštině o ní bylo napsáno poměrně málo, a proto monografie Nikoly Danišové-Bartoškové zaplňuje mezeru, kterou bylo vhodné vyplnit. Její příspěvek je nezbytný pro diskusi o postavě Meluzíny a o hermeneutice střeoevropského folklóru. Text, který autorka představuje, je dobře strukturovaný a erudovaný, přesahující dosavadní studie o vile Meluzíně. Danišová-Bartošková používá metodologii vyvinutou jejími učiteli, Marianou Čechovou a Ľubomírem Plesníkem, z nitranské sémiotické školy, která se zaměřuje na

tzv. architektuální tematologii, tedy mj. na hledání tematických algoritmů. Tyto subjektové struktury se opakují a mají větší stabilitu, ale jsou méně rozpoznatelné nežli Lévi-Straussovy mytémy.

Aby autorka dosáhla konkrétních výsledků, které by mohly překonat stále skeptické postoje pozitivistického přístupu ohledně možnosti identifikace archetypů, symbolů, mýtů, a dokonce událostí zaznamenaných v historických pramenech, musela Danišová-Bartošková samozřejmě provést důkladný a pečlivý výzkum. Ten ji zavedl od slovanského a střeoevropského folklóru až k japonským a relevantním prvkům západoevropského folklóru a etnologie. Výsledkem je erudovaná práce, která přispívá k překonání úzkého pojetí slovanské filologie, jež se zaměřovala převážně na lingvistiku a literaturu, zatímco folklór a disciplíny spojené se studiem dějin

a pravěku byly odsunuty na vedlejší kolej.

Ve velmi zdařilé práci Danišové-Bartoškové bychom sice mohli kritizovat přílišnou opatrnost v některých momentech ve srovnání s akademickými autoritami předchozích generací, její myšlenky nás však vracejí k tradiční středoevropské folkloristice. Konkrétně se pohybujeme v linii od Jiřího Polívky až po dvojici Filová-Gašpariková a současně se dotýkáme i sémiotiky. Její trpělivost při sběru pramenů a erudice ve vědeckém studiu představují moment vysoké badatelské zralosti.

Pokud studie českého historika středověku Martina Nejedlého z před sedmnácti let na stejné téma Meluzíny poskytla komplexní obraz mýtu ve středověké společnosti a jeho recepci v českém prostředí, současná monografie Danišové-Bartoškové dokáže nabídnout odpovědi, které M. Nejedlý sám nemohl

poskytnout. To je způsobeno tím, že pro pochopení takového mýtu, jakým je Meluzína, musíme opustit tradiční rámce historiografie a literární historie a vstoupit do lesa znaků a obrazů (i) paleolitického původu, a to po vzoru „cesty“, kterou pečlivě vytvořil Vladimír J. Propp.

Práci Danišové-Bartoškové lze ocenit nejen proto, že odkazuje na erudovanou bibliografii, ale také proto, že se autorka nenechala uvěznit v pasti obvyklé „indoevropské interpretace“, která bohužel stále přetrvává u některých badatelů slovanské mytologie. Danišová-Bartošková spravedlivě cituje i práce známých indoevropeistů, jako jsou Mircea Eliade a Maria Gimbutas, ale především vytváří tematický algoritmus, který spojuje vílu Meluzínu s neolitickou Velkou Matkou. Z tohoto hlediska nelze než souhlasit s jejím odvážným a inovativním přístupem.

---

doc. Dr. Giuseppe Maiello, Ph.D.

Katedra společenských věd
Vysoká škola finanční správní v Praze
Estonská 500, 110 00 Praha 10, Česko
giuseppe.maiello@mail.vsfs.cz
<https://orcid.org/0000-0001-5700-5070>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.